

Barbro, 49 år

GRUNDSKOLAN

Jag kommer inte ihåg skolstarten, därför att min bror dog när jag hade gått i skolan ungefär en månad i första klass. Det är oerhört traumatiskt, alltså mitt första år i skolan. Mitt första skolår finns nästan inte alls faktiskt. Men efter att min bror dog så började jag stamma. Det var under en period i första klass. Så det var nog något väldigt tillfälligt i samband då med att min bror dog. Jag hade ju naturligtvis dom här problemen med läs- och skrivsvårigheter, men jag tror att det gjorde att det vart ännu värre. Så jag hade nog det oerhört jobbigt i första klass. Jag tyckte nog inte alls att det var speciellt spännande.

Första klass kommer jag som sagt var inte ihåg. Men däremot sen, om det var andra eller tredje klass, då vet jag att jag satt hemma med mamma på kvällarna och traggade, och traggade, och traggade. Och jag liksom fick inte till det och det gick ju inget bra. Det var oerhört jobbigt. Det gick ju inte, det var ju inte lika lätt för mej som för dom andra. Och att läsa högt, det var ju nåt fruktansvärt, när jag gick i skolan. Det är ju liksom riktigt traumatiskt när man hade lektion och i dag ska vi läsa i geografiboken eller nåt sånt där. Ja, inte vet jag. Och så börjar vi här med Kalle. Jag räknade liksom då, en, två, tre, fyr, fem, sex. Då är det jag. Hur långt har man då ungefär kommit i stycket? Och så försökte jag läsa så jag skulle kunna vara lite föreberedd och med problem att jag hörde ju inte ett ljud vad dom andra sa. Sen när det väl kom till mej så gick det i alla fall inget bra. Och så skrattade dom ju, så det var ju oerhört jobbigt alltså.

Jag har ett minne, jag tror jag gick i tredje klass då. Mamma var ju ganska fundersam över det här. Självt var mamma jätteduktig på att läsa och stava och allt sånt där. Och hon förstod ju inte riktigt varför det skulle vara svårt. Hon hade jättelätt för det. Vi var i skolan och jag vet alltså

att jag står mitt emellan mamma och fröken. Och fröken säger nånting, ungefär så här: ”Jaha, vi vet ju att Barbro har problem med läsningen. Hon har nog läs- och skrivsvårigheter, men det kan vi ju inte göra nånting åt nu. Det är ju för sent.” Då var jag kanske åtta, nio år. Det är nåt sånt där minne jag har, att det var liksom redan kört för mej.

Skriva över huvud taget var svårast. Att hålla i pennan, att stava, att få ihop som till en berättelse. Nej, det har jag aldrig klarat av. Det har varit hemskt. Läste väl hellre och traggade. Jag tror nog att jag visste bokstäverna i sej, men jag hade inte tillräckligt med tid att ljuda utan jag var nervös. Och det gick för fort och då läste jag inte alla bokstäverna. Jag tyckte det var jättejobbigt. Och sen tror jag, till en viss del, att jag funderade på vad det var för fel på mej. Ja, om jag var dum då. Och i skolan så har jag ju alltid använt vänsterarmen för att skydda det jag skrev med höger. För att inte nån skulle se. Det blev ju alltid kommentarer. För jag visste att jag inte kunde stava. Jag har nog varit väldigt utåtagerande och jag har nog varit ganska hemsk, när jag gick i småskolan. Jag blev nog en som mobbade andra för att på nåt vis inte själv synas, på nåt konstigt vis.

Det fanns inget extra stöd och jag tror att jag försökte dölja det liksom så mycket som möjligt också naturligtvis. Läxor dom tror jag inte jag läste. Jag hade en annan teknik och det var att jag ganska tidigt insåg att jag måste sitta långt fram. Och jag måste lyssna på lektionerna. Och så måste jag ta in det dom säger. Så att det var så jag lärde mej.

Då när man stavade, där i första åren när man skulle skriva glosor, då vet jag att vi satt hemma och traggade en del. Multiplikationstabellen rabblade man ju och försökte. Till femmans kunde jag ju och sexans hjälpligt. Sen har jag ju problem då. Alfabetet tror jag faktiskt inte jag hade nåt större problem med.

Läsa en bok, det har jag väl inte gjort som barn. Vad jag kan komma ihåg har jag väl inte läst en enda bok. Utan det man läste då, som man var liksom så att säga tvungen att läsa, det var det som var på TV:n. Och jag hade ju jätteproblem, till att börja med, att läsa textremsan. Det var ju jättejobbigt. Så närmare tio, då kanske jag hade någorlunda flyt. Om jag inte var stressad, och jag fick vara i fred, så kunde jag säkert få ihop det. Matematik och teckning tyckte jag var kul. Jag tyckte nog också att historia var roligt, alltså på lektionerna. Inte när jag måste göra någon-

ting själv så att säga. Men att lyssna, det tyckte jag nog var ganska kul. Fröken läste högt på lördagar, läste ur nån bok, nåt kapitel och så där. Det tyckte jag var jättemysigt. Och lite senare lyssnade jag gärna på P1 på radioteatern. Det tyckte jag om, för då liksom fick jag ju den där biten. Jag behövde inte läsa själv då.

När jag började i andra klass så började jag på en annan skola, som jag bara kunde gå till. I fjärde klass då gick jag tillbaks till dom elever som jag hade varit med i första klass. Så alltså jag böt två gånger. Jag tror att det var ganska jobbigt för mej, fast jag inte insåg det då. Jag tror att det vart att jag stördes utav det. Därför att när jag kom till fjärde klass så var jag liksom ny, fast jag kände dom ju lite grand. Och igen där då måste jag på nåt vis markera vem jag var, på något vis. Jag tror att även i mellanstadiet så var jag nog ganska så odräglig. Jag har en tendens, tror jag, till att jag mobbade gärna andra som var svag på annat sätt. Som nån liksom hämnd på att jag hade det jobbigt. Jag tror faktiskt att jag var ganska markant synlig på nåt vis, mer än vad andra var, både på raster och lektioner. Liksom på fel sätt då, tycker jag i dag i alla fall. Jag har använt min ilska som drivkraft så att säga. Så är det ju. Det är därför jag har tagit mej fram. Och sen har jag ju alltid kunnat prata. Man använder ju språket, när man inte kan skriva. Då talar man i stället.

Den taktiken att sitta längst fram, den har jag nog använt hela tiden. Jag insåg nog ganska tidigt att om jag skulle fatta någonting så var jag tvungen att få det på lektionerna. Geografi det kan jag inte speciellt mycket av. Däremot så skulle jag nog gärna vilja lära mej i dag, speciellt kanske Sveriges geografi. Där lärde jag nog mej rabbla för stunden, tror jag. Jag är ganska duktig på att komma ihåg. Jag har en teknik som gör att jag kan komma ihåg kortare stunder. Så att jag menar, plugga till ett prov gick ju bra då. Sen sitter det ju inte kvar. Det är ju fel sätt att lära sej. Men det använde jag ganska mycket. Det lilla jag liksom läste till prov, så att säga, och rabblade då. Sen är det ju så här att jag har ju fått mina betyg mycket på grund utav att jag har pratat på lektionerna. Jag har liksom pratat mej till mina betyg och varit aktiv på lektionerna och varit med. Så därför höjde jag nog mina betyg. För hade dom bara gått på det skriftliga så hade det ju inte varit så roligt. Men på grund utav att dom gick på både ock så klarade jag mej.

Matte och teckning var fortfarande roligt. Och där, när jag kom till mellanstadiet, fick jag ju sy. Jag sydde och det var oerhört roligt. Jag sydde fantastiska saker, när jag gick i sjätte klass, vet jag. Så där fick jag nog väldigt mycket utlopp. Och framför allt då att vara duktig på nånting. Matten, då fick jag ju problem på högstadiet, i och med att det övergår mer och mer till läsa då. Och det var ju liksom begränsad tid och så där då. Hade man möjlighet att sitta längre, då gick det väl bättre. Men ju mera begränsad tiden var, ju sämre blev det ju naturligtvis, helt klart. I fjärde klass tror jag vi började med engelska. Kolossalt jobbigt alltså. Och då inte kanske så mycket att lära sej orden och förstå orden utan stavningen. Den var ju kopiöst jobbigt alltså. Det var den.

Jag kan inte minnas att vi nån gång har diskuterat att jag inte kunde stava. Det begrep jag ju, men jag tror inte att jag riktigt förstod det här med att när jag läste, att jag inte förstod innehållet. Den kopplingen tror jag inte att jag haft förrän jag vart vuxen. Jag tror att jag trodde, att jag inte var intresserad eller att jag inte var tillräckligt smart eller liksom så. Jag tror inte att jag fattade att det fanns ett samband där då. Jag läste och skrev det jag var tvungen att göra i skolan. I mellanstadiet gick jag nog ganska flitigt. Det var ju också så att jag ju var lite tvungen faktiskt. Annars kunde jag ju inte alls hänga med. Och jag tror inte att jag inte ville hänga med liksom. Nej, jag ville nog vara med på något vis. Jag tror att jag låg ganska i medel. Jag hade väl förmodligen snälla fröknar och sen, som sagt var, så pratade jag mej till väldigt mycket.

Högstadiet, då kom jag till en ganska stor skola. Jag hade nog med mej, till större delen, hela min klass faktiskt. Tyska läste jag i sjuan. Sen i åttan jag vet inte om jag inte läste nåt språk. Eller om jag kunde välja nånting annat, tror jag. För att jag har liksom aldrig lärt mej tyska. Utan jag gick ett år, men som tur var så hamnade jag i en väldigt bråkig klass, så det vart inte så mycket tyska. Ja, tanken att jag skulle kunna lära mej liksom ett tredje språk, som hade problem med både svenskan och engelskan. Men det fanns inte det valet, det gick inte att ta bort. Alltså på den tiden så hade man ett tredje språk i sjuan. Punkt, slut, liksom.

Jag var arg när jag kom upp i högstadiet, att jag fick så negativt på svenskan. Om jag lyckades göra nån berättelse av nåt slag, fick jag så himla mycket negativt. Det var liksom bara rött, rött, rött, rött, rött på den

där. Innehållet i sej, det hade ingen betydelse. Jag kunde inte stava och alltså var det skit ungefär. Och det vet jag att jag reagerade på. Ja, men innehållet måste man ju kunna se ungefär vad jag menar och så. Alltså svenskalärarna, den diskussionen var som så här som att, ja, jag har det tungt med stavningen ungefär. Jag har lite problem med det. Det var ju ungefär på den nivån. Ja, jag ser ju att det inte blir rätt när du stavar. Ja. Och sen alla dessa röda tillbakalämnade grejer alltså. Jag tror jag till och med har spart nån enstaka grej för jag tycker det är så hemskt, hur man kan lämna tillbaks nånting dylikt.

När jag gick i nionde klass, så dog min pappa. Och efteråt fick jag och min bror, tillsammans med mamma, åka till Kanarieöarna. Det var väl i nåt försök att liksom distrahera det hela. Och där, av nån anledning, så fick jag liksom höra engelska, höra engelska pratas. Sen när jag kom hem därifrån så var jag mycket villigare att prata på engelskalektionerna. Och det tror jag räddade mej. Dessutom insåg jag ju att jag förstod ju faktiskt en del och kunde till och med prata. Om jag liksom bara vågade. Stavningen där, den har jag liksom bara insett att den gick inte bara.

Och när jag gick på högstadiet, då tror jag i sjuan i alla fall att jag nog skolkade på alla historiektioner. Jag skolkade nog mycket mera i högstadiet än vad jag hade gjort tidigare. Läraren var rektor och var korkad i huvudet, tyckte jag. Det hängde väl ihop. Plus att det var väl förmodligen svårt alltså. Det vart ju mycket text, mycket lära sej utantill, mycket att komma ihåg, och ändå så ... jag har ju ganska lätt att komma ihåg siffror. Men på något vis så vart det väl för mycket liksom. Jag klarade inte av det. Fysik och kemi och biologi hade jag nog ettor i, tror jag. Kanske fick jag nån tvåa. Nej, alltså dom ämnena, det var ju bara liksom glöm det. Det fanns ju ingen möjlighet för mej att förstå nånting i det. Det var alldeles för mycket komplicerat så att säga. Det gick ju inte. Mycket laborationer och sånt där. Jag menar det gick ju inte ihop med att inte ha den läs-förståelsen som man borde ha.

Jag tror jag hade ganska bra svenskalärare så jag kunde liksom diskutera. Inte så att man tog upp mitt problem så, men på något vis så tror jag att jag liksom hade någon form av förståelse för att jag inte kunde stava. Men jag godtogs liksom att kunna andra saker. Antecknat har jag aldrig gjort. Det har jag inget minne av att jag gjorde. Det enda jag skrev var väl

läxa, torsdag eller nåt sånt där. Såna ord kan man lära sej. Läxa är ett ord som man lär sej. Jag tror inte att jag jobbade speciellt mycket på kvällarna. Utan jag var nog ute på kvällarna. Det tror jag. Men däremot försökte jag hänga med på lektionerna. Alltså så var det ju. Jag hade ganska bra betyg ändå. Dom här ettorna och tvåorna uppvägdes väl av att jag hade haft slöjd, hemkunskap, lite praktiska ämnen. För i nian så valde jag att gå hemkunskapslinje för att det var mera praktiska ämnen. För att jag insåg att det här går ju liksom inte. Jag klarar ju inte det här. Då tyckte jag väl att det kanske var en lätt väg. Men jag förstod samtidigt att jag hade inte alls klarat nian annars, om jag inte hade gått den linjen. Och då lyckades jag få till några höga betyg då, som kompenserade dom här låga, så att därför hamnade jag ganska så precis på tre, tror jag.

Skulle man få extraundervisning, då hamnade man i obs-klass. Och vilka var det som gick i obs-klass? Det var idioter. Dit ville man ju inte. För det var ju liksom inte det, det fanns ju inte ens i ens sinnesvärld liksom, att man skulle hamna i obs-klass heller. Det var ju såna som var riktigt tokiga och som bråkade och liksom slogs och, ja, förmodligen var det väl kanske ADHD, DAMP-barn och så som hamnade där. Och där ville jag väl inte vara?! Så jävla dum i huvudet var jag väl ändå inte? För det insåg jag ju liksom, att skulle jag få nån hjälp så var det dit jag var tvungen att gå. Och det ville jag inte för man blev ju väldigt utpekad.

Vad jag kan minnas så har jag väl alltid haft väldigt dåligt självförtroende. Och av det då det här utåtagerandet. Och dessutom, också lärt mej som vuxen, att jag har förmodligen gått omkring med en depression i större delen av mitt liv. Och den också har utagerats i väldigt mycket ilska. Så att den kombinationen var väl inte så himla lämplig. Men i och med att jag inte fick vara delaktig när min bror dog, inte fick vara med på begravningen och jag vart väldigt ställd åt sidan. Det gjorde man naturligtvis för att skydda mej.

EFTER GRUNDSKOLAN

Dom här linjerna på gymnasiet som andra skulle välja, det visste jag att det skulle jag ju inte klara. Så då valde jag att jag skulle gå bilmekaniker och lyckades få med en annan tjej. Vi var inte kvar särskilt länge, för att

hon slutade och då gjorde jag också det. Sen så tog jag lite barnflickejobb och det höll jag på med i två år. Så att på hösten när jag fyllt 18, då var jag arbetslös och hade anmält mej till arbetsförmedlingen. Där fick jag möjlighet att börja på DK-linjen, alltså distribution och kontor. Så då gick jag där två år. Det var ju svenska där och så var det ju företagsekonomi. Det tyckte jag var väldigt roligt för det var ju en typ av matematik. Och olika såna där saker som har med distribution att göra. Och den biten som jag aldrig har varit intresserad av, men man var ju tvungen att göra dom, maskinskrivning, stenografi. Det gjorde jag bara ett tag, tror jag, för jag klarade nog inte stenografen. Det var mycket praktik i det hela. Det var kontorsgöromål och jag tyckte om det mesta, det som inte hade med stavningen att göra då. Det var väl därför jag valde den här linjen, för att jag kände att jag klarar ju liksom inte av att plugga hur mycket som helst. Så jag fick ju kämpa ändå ganska mycket och plugga då för att liksom hänga med.

Sen läste jag ett år ADB. Då var det ganska nytt över huvud taget, ADB och datorer. Jag klarade första terminen ganska bra. Andra terminen var en ren katastrof. Det blev mer och mer text. Jag klarade mej inte längre på att lyssna och prata. Så då gick det inte så bra. Jag fullföljde kursen, men betygen var ju inte någonting att ha. Och sen efter det så har jag jobbat på kontor så att säga. Det har liksom aldrig funnits nånting annat.

Sommarjobbet, som jag fick efter gymnasiet, var på sjukhuset, på ortopedtekniska verkstan. Så hittade jag att deras huvudkontor i Stockholm, LIC, sökte kontorspersonal. Då ringde jag upp och dom hade ju flera jobb, så jag fick nästan välja. Jag tror inte ens jag fyllde i en ansökan. Jag jobbade ett år i Stockholm och så kände jag att jag ville flytta hem igen. Jag var kanske arbetslös i två månader och får sen fast jobb på försäkringskassan.

På försäkringskassan har jag jobbat väldigt mycket administrativt. Jag har jobbat in mot kontoret, alltså mina arbetskamrater, så att säga, och servat dom med mycket. Och jag trivdes väldigt bra med det jobbet för att det var väldigt varierande. Jag skrev ju maskin då och var ju liksom behjälplig. Jag skrev bara vad andra ville att jag skulle skriva. Det var ju nån annan som läste igenom det efteråt. Och så fick man ju rätta dom felan som blev.

91 någon gång då vart det ju väldigt mycket datorer. Vi jobbade med någonting i data, Word då. Fast vi hade ett språk som hette Ergo ord, som vi jobbade mycket med, hur man liksom skulle hantera det och använda olika kommandon. Det vart mail på jobbet. Det var alldeles nytt. Det var knappt någon som hade sett det. Så då hoppade jag in i någon grupp där och höll liksom utbildningar. Det fattar jag fortfarande inte än i dag hur jag vågade ge mej på det. Så det var ju väldigt spännande, att då vara med och lägga upp kurserna och hålla utbildning i mail. Speciellt så har jag ju alltid varit lite tekniskt intresserad. Det kom ju rätt i tiden, då med datorer och att jag var nyfiken helt enkelt. Och på det viset tog jag mej fram, för jag tyckte det var kul. Jag skrev lathundar och lite sånt material. Men det blir i stolpform och det är ju inget svårt att skriva. Då hade jag en tjej som jag jobbade ganska mycket med. Hon var en enda som visste att jag hade problem. Hon var oerhört duktig i svenska. Ofta så sa jag: ”Jag tycker att det ska vara så här och så här.” Och så skrev hon.

Jag var sjukskriven -97. Jag hade, ja, bränt ut mej. Och det beror till en viss del på att min chef krävde att jag skulle dokumentera det jag höll på med just då. Jag jobbade väldigt mycket med datorer då och var ansvarig för flera människor, att vi skulle serva på kontoret. Och hon krävde att jag skulle dokumentera. Och det fixade inte jag alltså. Och jag tror inte riktigt att jag förstod egentligen vad det var jag skulle göra. Jag förstod inte vad är det hon vill ha. Det i kombination med att min bror dog gjorde att jag vart sjukskriven och gick hemma. Så jag var sjuk, hela -97 var jag riktigt, riktigt sjuk. Och sen försökte jag gå tillbaks till jobbet på hösten och kände att det gick inte. Och jag fattade liksom inte. Jag måste göra nånting. Så av någon anledning, som jag inte riktigt vet själv, så gick jag till komvux och sa: ”Jag vill gå en svenskakurs, men den måste vara jätteenkelt för jag har problem. Och jag vill liksom lära mej, jätte-, jätteenkelt.” Och då hade jag sån tur så att jag kom till en tjej här som vidarebefordrade på nåt vis till dyslexilinjens. Dom konstaterade att jag var dyslektiker och att jag hade problem. Inte nåt mer än så. Det sa mej inte någonting. Jag hade aldrig hört ordet tidigare. Dessutom tyckte jag det var ett svårt ord. Och hur kunde man ha ett sånt svårt ord på såna som har svårt att stava? Det har jag alltid tyckt varit konstigt. Jag vet fortfarande inte riktigt hur det stavas.

Jag tyckte det var lättare när jag kom in i den här gruppen, när man liksom upptäckte att det var inte bara jag utan det var ju fler. Det var en otrolig befrielse att vara i den där gruppen. Det var så härligt på nåt vis. Alla med samma problem. Ingenting var liksom farligt på nåt vis. Du kunde inte göra bort dej. Alla var ju puckon liksom. Allihopa. Jag också. Det var sån härlig känsla, att inte sitta i en vanlig klass och försöka liksom ...

På mitt jobb så ... vi måste hoppa tillbaks, tio år tillbaka kanske, på mitt jobb så hade man möjlighet att få gå en svenskakurs på jobbet. Det är ju på grund utav att man använder språk väldigt mycket på försäkringskassan. Och det tyckte jag: ”Oh, jättebra! Det behöver jag.” Så jag hoppade på det där. Men det var ju liksom gymnasiesvenska. Alltså det var ju så otroligt svårt för mej, så det fanns ju inte ord för det. Och där fick jag då ytterligare belägg för att jag inte klarar det här. Sen när jag liksom hamnade på dyslexilinjén, då kunde jag liksom förstå. Jag kunde ju inte kliva på nån gymnasiesvenska. Naturligtvis så gick ju inte det. Men då förstod jag inte det. Då tyckte jag bara att jag var dum då. Jag skulle läsa böcker. Jag skulle skriva recension. Jag skulle kunna alla dom här verb och adjektiv och subkvamperfekt och vad det hette allting. Och jag skulle stava och jag skulle göra allting. Ah, det var ju liksom bara, nej! Den kursen var jag tvungen att hoppa av. Och det är också väldigt jobbigt. Man går på grejer, och sen misslyckas man, och misslyckas och misslyckas och misslyckas. Det är jätte-, jättejobbigt.

Så därför är det så skönt när man kommer till dyslexilinjén. ”Nu ska vi ta det så lågt att du **inte** misslyckas. Så att du hela tiden tycker att det är kul och det går framåt och man kan klättra uppåt.” Och det är en enorm känsla, när man liksom hela tiden har varit däruppe och ramlat ner ungefär. Eller när man ska få det första provet och får det på band. Så åh. ”Är det liksom ungefär hur mycket tid du vill?” Jaha. Det liksom ... Nej, det är en **helt ny värld**. Det var fantastiska år, faktiskt, när jag gick här fem terminer. Jag hade kunnat gått här hur länge som helst, kändes det som, för jag tyckte det var så kul. Jag fick många aha-upplevelser. Jag fick ordet dyslexi. Jag fick en massa saker som hänger ihop med dyslexi, som jag inte hade en aning om. Att nästan alla har problem med höger och vänster, och att nästan alla har problem med multiplikationstabellen, att nästan alla har problem med namn och massor med såna här saker. Liksom det

var inte bara jag. Och den här gruppkänslan i dom här små grupperna där ingenting var fel, där ingenting var farligt. Det var fantastiskt, måste jag säga.

Vi pratade väldigt mycket och vi fick inte använda papper och penna. Utan skulle det skrivas nåt så gjorde läraren det på tavlan, och sen skrev hon rent och så fick vi pappren dan efter. Det var också väldigt fascinerande, att jag själv inte behövde. Det var ju också jobbigt att hinna med att skriva, samtidigt som man ska lyssna. Läsa gjorde vi nog inte förrän sista terminen, väldigt sent i alla fall. Jag var så lycklig så, men jag konsumerade böcker på band då.

Vi hade nån sån där lättläst bok som jag skulle läsa. Och det var också jobbigt till att börja med, för jag ville ju försöka läsa som jag hade läst förut. Och det fick jag ju inte. Utan jag var ju tvungen att läsa ett ord i taget, och inte försöka skanna in allting på en gång. Men samtidigt så fascinerande när jag upptäcker att jag liksom kan det. Att om jag bestämmer mej och vill så kan jag läsa från vänster till höger. Det är det här ordet jag läser och inte det där, två ord framåt, utan bara det här nu. Och jag liksom förstår innehållet på ett annat sätt när jag läser på det viset. Naturligtvis, kan man ju då också i efterhand förstå att om jag läser ett ord i taget så blir det ju lättare än om jag försöker läsa tio samtidigt. Därför det var också det här att det skulle gå så fort, när jag läste. Eftersom jag var så dålig, så skulle jag ju ungefär läsa dubbelt så fort som alla andra. Konstig ekvation, men så kände jag att det var tvunget att vara. För idag kan jag nästan tycka att det är mysigt att läsa högt, därför att jag känner att då måste jag verkligen stanna upp och läsa ett ord i taget. Alldeles på slutet så började jag läsa böcker. Riktiga böcker. Och jag kände ju att jag läste böckerna på ett annorlunda sätt. Framför allt det här att jag inte hade lika bråttom.

Det första året tog jag datakörkort. Sen läste jag företagsekonomi och sen läste jag ju matte då. Och sen så gick jag på engelska. Fast det var ju bara dyslexiengelska, så det var ju pratengelska då. Och det är bland det roligaste jag varit med om. Oh, vad jag tyckte om dom engelska-lektionerna! Jag behövde inte skriva där heller. Och jag lärde mej så mycket engelska. Dessutom lärde jag mej, att om jag vill prata så gör jag det, även om det blir fel.

Men som företagsekonomin som vi gick, då var det ju nån till från dyslexilinjens som gick. Så jag pratade med läraren på en gång och berättade då att vi var dyslektiker. Och att vi gick på den linjen och att vi var tvungna att få proven på band och att vi var tvungna att ha längre tid och att han skulle ha en viss förståelse för oss. Han blev så intresserad. Han skulle göra ett specialämne på högskolan, samtidigt som han var lärare här. Och då valde han faktiskt dyslexi för han blev så intresserad. Så att han gjorde nåt specialarbete på det här då. Och försökte, tillsammans med oss då, lägga upp lektionerna så att det skulle bli så bra som möjligt. Men vi var ju ändå en minoritet som hade dyslexi. Dom andra var ju fullständigt normala människor. För det var lite fascinerande också, tyckte jag.

När jag slutade på komvux så vågade jag stå för vem jag var och mitt handikapp. Det kändes oerhört stort, tyckte jag. Här på komvux tyckte jag att mina klasskamrater lyssnade på det jag sa. Om jag sa någonting så betydde det någonting liksom. Jag vart inte bara undanviftad, så jag kände liksom att jag kanske har mera än vad jag tror. Jag tycker det är det bästa jag har gjort i hela mitt liv, det här att gå på dyslexilinjens och på komvux fem terminer. Jag tycker att jag fick så mycket inblick i mej själv när jag gick här då. Jag hade ett helt annat självförtroende när jag gick härifrån än när jag kom hit, om man säger så. På nåt vis så önskar jag att inte den här linjen finns. Jag önskar att dyslexilinjens inte behövede finnas, att barnen fick hjälp när dom gick i grundskolan i stället. Man ska prata öppet och vitt och brett om det. Och ju mer desto bättre. Annars är det ungefär som att vara alkoholist, tror jag. Det är ingenting man pratar om. Man får se till att man slipper göra det som är jobbigt och kommer undan och har undanflykter.

Jag hade ju varit ifrån jobbet i tre och ett halvt år när jag kom tillbaks. Jag var nog väldigt annorlunda. Jag är inte lika arg längre. Jag har inget problem att säga: "Jag är dyslektiker. Kan du hjälpa mej med det här? Jag förstår inte det här eller jag vet inte hur det här stavas." Alltså bara den biten är så stor, att våga säga att jag har det här handikappet. Det är nog kanske det allra, allra största. Det var ju ingen som visste på mitt jobb att jag hade dom här problemen. Och därför tror jag jag pushat min dotter väldigt mycket för att våga just precis stå för det. "Stå för att du är handi-

kappad.” Det är inget mer med det. Folk tycker inte att det är nåt konstigt. Men då måste man ju våga. Det är ju liksom att kasta sej ut i tomma intet, till att börja med.

IDAG

Jag har jobbat på försäkringskassan i 26 år. Jag har jobbat med lite olika saker, mycket administrativt, mycket data och en del utbildning. För 26 år sen fick man ju ett koncept som man skrev av, skrev rent. Och då kunde man ju till större delen utläsa vad det stod på pappret och skriva av det, så att säga. Och jag har ju liksom lärt mej att skriva av bokstav för bokstav, inte hela ord, så det lyckades jag nog ganska bra med. Men däremot så klarade jag inte av tidigare att skriva brev själv, bara liksom så där: ”Skriv till den här personen si och så.” Det gör jag i dag, och det gjorde jag inte då.

Jag skriver lite journalanteckningar eller man skriver ett brev. Däremot så kan det komma instruktioner och då får man alltså själv leta reda på det på intranätet. Ja, då är det ju mycket som ska läsas. Och det är väl en bit som jag har problem med just nu då, jag lägger det åt sidan. Och sen tänker jag så här: Jag läser det sen. Fast problemet är att jag gör det nästan aldrig. Jag lyssnar på andra och så pratar jag med kollegor och så på nåt vis lyckas jag få informationen. När jag får en bunt som liksom är på fem, sex sidor, då får jag ett motstånd bara av att se bunten. Om jag får bara ett litet blad med lite text, då läser jag. Så att det är lite grand mentalt också, att ju större bunten är, ju svårare har jag att till och med börja läsa. Om jag behöver så säger jag bara det. Jag förstår inte eller jag orkar inte läsa.

Jag har i princip inga hjälpmedel. Ja, jag har ju en datamaskin, naturligtvis. Och den talar ju om till en viss del när jag stavat fel. Ja, att det blir rött under då.

Jag läser inte en daglig tidning, det är lite så där rubriker. Det är mera motstånd än tidsfaktorn, tror jag. För det mesta följer jag med på textremsan på TV. Mitt sätt att få det här nyhetsflödet är via TV:n på morgnarna. Facktidsskrift läser jag inte. Så fort det blir facklitteratur av nån form så blir den väldigt tung, och då har jag alltså problem. Men jag läser alltså vanlig skönlitteratur därför att den texten, det materialet, är

mycket lättare att läsa än facklitteratur. Så det kan jag väl tycka ibland att det är negativt, att jag skulle vilja läsa, kanske vissa områden som jag har ett motstånd till. Att jag tappar innehållet lite mer då. Jag kan inte riktigt hålla kvar vad det står. Alltså jag läser orden, men jag förstår inte, om man säger så. Och det är ofta också så att texten är liten och det är mycket ord på ett papper. Då är det liksom att jag tycker att papperena nästan är obehagliga. Jag vill liksom inte. Jag känner liksom hur jobbigt det är. Och det är ju också mycket för att då blir det ju lite mer fakta.

Det är lättare, tycker jag, att läsa en roman liksom än en faktatext då. Jag läser nog ganska mycket svenska deckare, engelska deckare, lite romantiska böcker. Jag lånar talböcker på biblioteket nästan jämt. Jag har jämt en bok, antingen på band eller på CD, på gång. Men jag läser oftast i sängen på kvällen. När jag använder band eller CD:n, då är jag igång hemma. Men när jag vill sätta mej i soffan ibland eller lägga mej i sängen på kvällen, då vill jag ha en bok att hålla i. Känslan att hålla i en bok är mysig.

Och varje gång jag ska skriva ett brev på jobbet, även om det är litet och kort, så är det väldigt lätt att lägga en sån i en hög bredvid, jag-gör-det-sen-högen. Nu har jag bestämt mej för att det finns inga göra-det-sen-högar. Utan jag måste göra det på en gång, men jag måste peppa mej själv väldigt mycket att det är inget problem. Nu gör vi det här, och så är det gjort, och så behöver du inte oroa dej. I dag mailar jag oerhört mycket. Tidigare gjorde jag väl också det. Jag har ju alltid haft lätt att skriva i stolpform. Det gör jag fortfarande lite grand. Om jag måste skriva så är det ofta stolpigt. Jag har svårt att liksom svänga ut mej när jag ska skriva. Jag skriver inte på min fritid. Ja, alltså pennor, det är ... alltså det är jätte-
obehagligt.

Jag skulle klara av att göra vissa saker hemma nu också, om det var att betala räkningar, men min man sköter allting. Jag gör ingenting sånt hemma.

Jag tycker nog inte riktigt att jag är pensionsfärdig. Fast visst begränsar det mej, just det här om jag ska göra nånting så kan jag ju inte plugga i fem år liksom. Jag är för gammal för det, tycker jag liksom. Det går inte riktigt. Så det begränsar mej. Det gör det ju. Och hindrar mej. Det tycker jag. Men om jag kan på något vis ta mej vidare, utan att plugga

på högskolan i så många år, då kommer jag definitivt att göra det. Men jag har ju aldrig liksom siktat nåt högt, om man säger så, eller haft några höga mål på grund utav att jag har alltid tyckt att jag kan inte läsa vidare. Det går liksom inte. Så att därför har jag ju aldrig liksom drömt om att bli nånting som man var tvungen att plugga till. Jag hade nog inte gått på kontor och distribution om jag inte hade varit dyslektiker. Jag valde det bara för att det var praktik i den. Och det var väl så här att, det jag begrep då, det var väl att man kunde bli sylvärare. Men det var ju en väldigt lång utbildning att bli lärare. Så det var ju liksom inte att tänka på. Allting som hade mera utbildning var ju liksom inte till att tänka på. Jag visste ju att jag inte skulle klara det. Jag har ju inte läshuvud hette det.

Det jag vet är att under i alla fall en period när jag var ung, så ville jag bli inredningsarkitekt. Och det var det ju alldeles för mycket skola till liksom, för att jag skulle kunna tänka mej att gå det. Det finns ju naturligtvis en form av sorg och ilska i det, naturligtvis, att man blir begränsad. Men samtidigt jag vet inte. Jag hade inte varit den jag är i dag, om jag inte hade varit begränsad. Så att, ja, jag får vara nöjd med det ändå liksom.